

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 78

Fylke: Rogaland

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Tokndal

Emne: Faa robbat og rull
til smøte

Bygdelag: Bakkebygda

Oppskr. av: Tobias Lil

Gard: Lil

(adresse): Kange i Dalen

G.nr. 40 Br.nr. 1

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Trador Amost Tokndal 80 år Fesker og smøte
og andre heimelsmenn ~~der~~ brukte

1

SVAR

I 1870 årene foregikk der et norsk fiske hadde
start makrelfiske utgar Tokndal og har man
Man fisket med garn og bår åpne kater
tene var åpne og ca 30 fot lange
Fiden for dette fiske foregikk
fra siste halvdel av mai til
sist i juni eller i begynnelsen
De brukte årer og seil, og
som regel 4 manns på båten
Til sine tider måtte de 8-10
norske mil ut i nordsjøen.
Under fisket da var der fle
re ulykker, det ble storm og
båten forfiste.

I 1880 årene begynte man der
for å ha dekkede båter.

Etterhvert fikk man større
båter, alle disse var dekket
Båtenes vier var som regel
hvitmann, men har som
rådde seg med mannskap
De unge fikk sin opplaring
av sin far ved småfiske
inntil de ble så store at

9 1870 års
var båte
ne 30 fot
lange

2
de kunne delta på de større
båter. Når det uvante folk
fra landet gikk de for halv
mann det første året
Alle hadde samme plikter
eller de ble fordelt etter v.
ne og skjøn.

Et byttet ble delt slik
Bått og redskap fikk halve ut-
bytte, den annen halvdel
ble delt likt mellom mann-
skapet

Med henyn til merker og
overtro så spilte det snike
rolle på våre kante i den
tid noen kan minns.

II Motoren kommer.

De første motorer kom hertil
uti 1890. Folk fikk greie på
dette gjennom pressen og fra
folk som hadde vært i Amerika

De første som fikk motorer
her var Gabriel Johan Sjævi
Sven Arrestad og Theodor Asne

Da var
fjelt i bygd

Etter 1910 ble det mer almen-
lig med motorer, det var
~~ikke~~ bensinmotorer
der var ikke noen egent-
lige agenter, de som det
første kjøpte en motor
ble i almen delighet agenter
for det firma.

De første bensinmotorer var
var amerikanske de het "Per-
fection"

3
Med reparasjon måtte folk
prøve ^{seg fram} ved større fyll måtte
de rennes til verksted i
byene.

Seinare gikk motorene over
til parafin og råolje disse
var for det meste svenske
(Nort Kysten) eller danske
(Hlein) Hestekeptene var til
å begynne med liten ca 3 heste
krefter senere opp til 25
Finansieringen var privat
til å begynne med var den
brukt som hjelp ved siden
av sail og i trang forvann
Der var to grupper opptåmist
er og russianistene som opp
tåmistene fikk rett,
men der var ingen pro-
testmøter.

Der var liten spekulasjon
på om motoren skremte
fisken, her var fisk nokk.

Der var ingen ikkenavn
på motoren eller de som had-
de kjøpt den. av amatør

Det minnes ikke hvor mye
motoren kostet.

Der var nokk ikke alle som var
fornøyd med motoren det første
men enkelte var ~~noe~~ svært opp-
fjindsomme til å finne ut hvor
ledes de skulle repareres når den
fyllte noe og snart larte folk
å stille motoren.

at motorer skulle være farlig
i styggevar, har jeg ikke hørt

4.

Båtene ble bygget større og sterkere da motoren^{kom} og i det hele ble der oppsving i fisket og folk kunne ferdes lenger avsted. Men selvfølgelig var der dem som syntes eller trodde at motoren var noe rent overnaturligt. En eldre original skal således ha sagt da han første gang så en motorbåt komme inn fjorden: "Da høyre kjerte på joro"

Jeg mente at overtroen spillte ~~et~~ mindre rolle her i senere tid, men etter tradisjonen var der nokk adskillig av denne i eldre tider.

Fiskerne var således svært redd for at kvinnfolka skulle komme i berøring med fiskebåt og redskaper.

Gjærn oppbevarede enten i naust eller keller et stykke fra husene.

Det var desuten ett dårligt varsel når noen ønsket fiskeren tildykke med turen når de reiste ut.

I meget gamle tider satte man kors på båte på båt og naust.

III Etter at motoren kom

Rirkninger

Rirkningene av motoren var jo kolossal, en kan si at den omformet hele vårt samfunn og fiserier kunne ikke ~~ikke~~ ~~ikke~~ vært annet

slik som det nå gjøres hadde det ikke vært for motoren. men mange er av den mening at der drives rovdryft på fisken.

Men påkjenningen på mennesket ved fisket var kanskje ikke fullt så stor som før motoren kom. der må dog robuste folk til for å drive fiske. Menneskets størrelse ble omtrent det samme, men de kunne utnytte tiden bedre.

Før motoren kom kunne båtene når de var langt tilhavs og fikk vindstille bli liggende ute et par dager. Båtene kunne nå bygges større. Arbeidsdelingen var omtrent som før. Hovetsmannen eller hans søn var som regel motorskyndig.

Bare i nødstilfelle ^{hindre det} at der ble kjøpt folk som hovetsmannen ikke hadde kjennskap til at han kunne samarbeide med. De som stillet motoren skulle også ta annet forefallende arbeid.

Med de gjenneomsiktige forhold her var ville en person som gjør arbeid, ha vanskelig for å få kyre for framtiden.

Det er nok helst slik at folk må framleis være frisk båt på fjel og kroy for å drive fiske.

Nå for tiden kunne ingen tenke seg å drive fiske uten motor. Folk har da også lært seg til å være motor skyndig og det er på tilfeller hvor denne behøves å renne til verksted.

6

6.

Jeg fikke tak i Nr 2 som kjøpte motor. Søren Arrestad, kan sies at Gabriel Johan Spire som kjøpte motor fikk den ikke til å gå skikkelig. Derfor solgte han den til en industriel bedrift i det fra Altmark-aføeren bekjendte yos-singfjord. Arrestad var her reparatør og han fikk motoren igang og likte den så godt at han kjøpte sjøl en. Arrestad sier at motoren var på 2 hestekrefter.

Arrestad er 79 år. Såvidt han minnes var prisen kr 300. Arrestad kan ikke si hvilket år den ble kjøpt, men det var noen år etter århundredeskiftet.

Siden ble motoren "Hein den dominerende. Det var en sterk kraftig motor.

De nevnte personer var født i bygden og driftige karene kom på sitt felt.

IV. Andre tekniske nytter i kystbyene.

Jeg har lagt dette spørsmål frem for både aktive fiskere ~~med~~ og handlende med båter. Men de sier at de er ikke istemte til å gi noen beretning om de forskjellige typer båter og redskaper som er brukt gjennom tiden, det ville også bli en beretning på mange ark.

7

7.

Fiskerne har alltid vært våkne for nye ideer og det er mange forskjellige typer av bater og redskaper som har vært brukt. Jeg plier ikke å gi opp så snart men her må jeg nok gjøre det.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

14483